

СТАНОВИЩЕ

от Мира Димитрова Цветкова-Арсова, дпн,

професор в СУ «Св. Климент Охридски», ФНОИ, катедра по специална педагогика

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор”

в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по музика)

Автор: Десислава Костадинова Бакалова,

Докторант на свободна подготовка към ФНОИ при СУ и щатен асистент към катедра „Музика“ на ФНОИ

Тема: „МЕТОДИЧЕСКИ МОДЕЛ ЗА РАЗВИВАНЕ НА КЛАВИРНИ УМЕНИЯ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ПИАНО НА НЕЗРЯЩИ СТУДЕНТИ ”

1. Общо представяне на процедурата и дисертанта

Със заповед № РД 38-261 от 08.06.2021 г. на Ректора на СУ съм включена в състава на НЖ за провеждане на процедурата по защита на дисертационен труд на дисертанта на свободна докторантура Десислава К. Бакалова. Процедурата, свързана с дисертационния труд, както и сформирането на научното жури и проведените от него срещи, отговарят на изискванията, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ.

Личните ми впечатления от дисертанта – ас. Десислава Бакалова, са за сериозен преподавател с трайни научни интереси в областта на музиката, съвестен и коректен колега.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд на Д. Бакалова е посветен на интересен, актуален и значим проблем, свързан с обучението по пиано на незрящи студенти. В България публикациите по тази тема не са много и едно изследователско проучване е от голяма полза както за музиката, така и за специалната педагогика.

3. Теоретично познаване и представяне на проблема

Дисертационният труд включва две теоретични глави. Първата е посветена на обучението на незрящите с акцент върху брайловото писмо и неговата същност и създаване, брай-

ловия нотопис и адаптирането му и популяризирането му в българските условия чрез делото на акад. Петко Стайнов. Тук § 1 прави една доста добра и детайлна характеристика на възникването на обучението на незрящите по света, на началото и развитието му в България, всичко това с фокус и върху музикалното обучение. Съответно последващите параграфи описват създаването на брайловото писмо, на брайловия нотопис и въвеждането му в българските условия. Втората глава на свой ред се спира върху обучението по музика и по задължително пиано и процеса на осъществяването му при незрящи студенти. Тук авторът умело вмъква както предимствата на брайловия нотопис в музикалното обучение на незрящите, но и изтъква негови недостатъци, описани от различни автори. И в двете теоретични глави проличава личностната гледна точка на автора и неговия личен опит. Главите са добре оформени, в тях се излагат по подреден и аналитичен начин значими факти, които очертават теоретичната рамка на изследователския проблем. Единствените ми забележки към теоретичната част са за твърде обширния Увод от около 13 страници, който на практика представя и част от теоретичната информация, чието място е по-скоро в Глава 1, както и за ненужното библиографиране на използваните литературни източници към всяка отделна глава – това спокойно може да се включи в обща Библиография накрая. Двете теоретични глави са в общ обем от около 60 страници.

4. Методика на изследването

Трета глава запознава с извършеното изследване. Много добре се започва с представяне на университетската програма по задължително пиано, разработена и прилагана от катедра „Музика“ при ФНОИ на СУ, а впоследствие се коментира и обучението в Националната Музикална Академия, което е добра отправна точка за традиционното университетско обучение в тази сфера. Последващите параграфи запознават със състоянието на училищното обучение по музика и конкретно по пиано в специалните училища за ученици с нарушено зрение в България, представят се някои интересни статистически данни за броя на децата, учениците, студентите с нарушено зрение у нас. § 3.2.1. вече ни въвежда в авторския методически модел за развиване на клавирни умения в обучението по задължително пиано на незрящи студенти. Авторът споделя и личния си опит в обучението по задължително пиано с три незрящи студентки през последните 5 години. Описват се стъпките на използвания модел на работа, а именно: Функционална диагностика на степента на зрително увреждане; Диагностика на физическите дадености; Постановъчни препоръки за стойката и правилното адаптиране на ръцете към клавиатурата; Избор на подходящ репертоар; Изготвяне на аудио-запис на урока, и съответно описание на всяка фаза от модела. Следващият параграф посочва някои трудности в обучението по задължително пиано и предлага различни подходящи музикални образци, които да бъдат включени в обучението. Описаният модел е апробиран с трите

незрящи студентки, с които авторът е работил. Анализът от апробирането на модела е изложен в § 3.4.1. По-удачно според мен е това да стане в отделна глава. Бих препоръчала освен това този анализ да е малко по-изчерпателен и аналитичен, тъй като именно той доказва ползата от създадения модел. Подходящо решение би било например той да бъде във вариант на анализ на отделни случаи (case study) с изчерпателно представяне на резултатите и напредъка на всяка една от трите незрящи студентки поотделно, и впоследствие сравнителен анализ на постигнатите успехи и срещнатите трудности от трите в общ план.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

След трета глава следват заключение, Изводи и препоръки. Последните са твърде общо представени и лично аз бих препоръчала да имат по-конкретен характер. Приноси не са посочени, въпреки че аз донякъде виждам изведени приносни моменти в изводите. Тук се посочва, че издигната хипотеза се потвърждава. Тази хипотеза на мен ми убягна в текста и съответно би било добре да бъде по-ясно откроена.

Целият дисертационен труд е в обем от 164 страници, включително и 9 приложения с представена учебна програма, изказани мнения от незрящи студенти и др. Библиографията включва 72 литературни източници, от които около 10 са на латиница, а останалите на кирилица. Нетрадиционно е решението първо да се представят чуждите литературни източници. Не става съвсем ясно дали библиографията към отделните глави също е включена тук или това е отделна библиографска справка.

6. Преценка на публикациите и личния принос на дисертанта

Налице са 3 публикации по дисертационния труд, всички самостоятелни на български език. Двете са вече отпечатани, съответно в сборник материали от конференция и в онлайн портал, а третата е под печат в сп. Музикални хоризонти. Преценявам, че и трите са пряко свързани с темата на дисертационния труд и ги приемам като такива.

Що се отнася до личния принос на дисертанта, той е безспорен и на практика целият дисертационен труд е изцяло изграден върху личен опит и работа с незрящи студенти.

7. Автореферат

Авторефератът добре и по същество отразява същността на дисертационния труд, като синтезирано представя в теоретичен аспект състоянието на изследвания проблем, разработения и апробиран модел. Той е в обем от 29 страници и би могло леко да се разшири.

8. Въпроси, препоръки и бележки по дисертационния труд

Освен отправените по-горе препоръки, имам следните въпроси:

1. Бихте ли посочили как точно виждате прилагането в бъдеще на апробирания от Вас модел и как възнамерявате да го популяризирате, включително за прилагане в други ВУЗ в страната, предлагащи музикално обучение?
2. Считате ли, че трябва да се промени нещо в музикалното обучение на незрящите у нас в училищни условия, за да се подпомогне и бъдещата им университетска музикална подготовка?
3. Къде според Вас е по-добре да се обучават незрящи ученици с цел по-добро музикално обучение – в специални училища или в масови учебни заведения (с музикална насоченост)?
4. Какво е личното Ви мнение за брайловия нотопис?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Десислава Бакалова *съдържа необходимите научни, научно-приложни и приложни резултати*, и **отговаря на** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ. Дисертационният труд показва, че дисертантът Д. Бакалова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения, като **демонстрира** качества за провеждане на изследвания и достигане до значими резултати.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за разработения и апробиран модел, представен в рецензираните по-горе дисертационен труд и автореферат, постигнатите резултати, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен “доктор“** на Десислава К. Бакалова в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по музика).

16 август 2021 г.

Изготвил становището:

(Проф. дпн Мира Цветкова-Арсова)